

etiam similitudo: nam sicut illa tolluntur per remissionem creditoris, ita etiam tolluntur juramenta confirmantia promissionem validam, vel vota, et quia cum dispensatur votum, intervenit remissio creditoris, ideo cessat juramentum. Ad alteram partem respondetur, illud contingere, quando juramentum est de nou revocanda promissione, ut supra, tract. 2, lib. 2, visum est; quia tunc fieret contra juramentum, petendo revocationem contractus; hie autem nec dispensans juravit non dispensare, vel non commutare votum juratum, nec tale juramentum fuisse licitum, interveniente justa causa. Neque etiam qui votum juratum emisit, vovit, aut juravit non dispensari in voto, sed solum servare votum, utique perseverans. Neque tale votum aut juramentum obligaret, interveniente justa causa, ut in superioribus tactum est.

18. *Cui commutatur votum juratum, etiam relaxatur juramentum.* — *Objectio.* — *Solutio.* — Sed quæri potest circa hanc assertionem, an commutando votum juratum commutetur etiam juramentum, vel potius relaxetur. Respondeo breviter, in rigore et per se non commutari, sed relaxari. Itaque licet per commutationem talis voti, maneat obligatio voti circa aliam materiam, illud tamen votum, quod manet, non est juratum, sicut prius erat. Ratio est, quia (ut dixi superiori tract., lib. 2, cap. 35) juramentum non patitur translatio nem, ut sic dicam, ab una materia ad aliam, juxta cap. *Clericus*, de Jurejur.; et ideo, si quis juraverit servare votum jejunandi, verbi gratia, non potest ex vi illius juramenti obligari ad recitandum rosarium, si forte prior materia in hanc mutata est, argumento cap. *Clericus*, de Jurejur. Dices: licet juramentum non possit extendi, seu transferri ad aliam materiam, potest nihilominus commutari, ut ibidem dictum est. Respondeo verum hoc esse, sed tamen in praesenti non commutari juramentum, ut supponitur, sed tantum votum. Nihilominus tamen addendum est posse eum, qui commutat tale votum, nolle commutare, nisi vovens acceptet novam materiam sub eadem obligatione voti jurati. Et tunc obligabit juramentum, quia virtute de novo emititur super novam materiam et obligationem. Dicimus tamen hunc modum commutationis non esse necessarium, sed posse simpliciter commutari votum, et tunc tolli juramentum, et manere votum non juratum, nisi a vovente iterum juretur.

19. *Tertia assertio: votum et juramentum*

super eamdem materiam immediate cadens, et utrumque per se obligans, per dictam potestatem auferri poterit. — Dico tertio: etiam si votum et juramentum super eamdem materiam immediate cadant, et unumquodque per se obliget ad Dei honorem, per facultatem absolutam dispensandi in votis auferri poterit vel votum, vel juramentum, vel utrumque, pro justo arbitrio dispensantis. Pro hac assertione possumus allegare omnes auctores primæ assertionis; nam revera est consequens ad illam, et tenent alii moderni, et viri docti. Et probatur prior pars, quia, licet illud votum habeat conjunctum juramentum, semper manet verum votum, et non reservatum, imo non manet ipsum firmatum juramento per se loquendo, sed tantum eadem materia manet subjecta obligationi juramenti; ergo potest tolli per illam facultatem, non obstante concomitantia juramenti. Consequentia patet a fortiori ex dictis in precedenti assertione; quia etiam hic sunt vineula omnino distincta, et minus inter se colligata; nee est cur unum possit impedire usum potestatis erga aliud. Confirmatur, nam juxta satis probabilem sententiam, si quis habeat potestatem ad dispensandum in quarto gradu consanguinitatis, et aliquis sit conjunetus cum alio in tertio et quarto, poterit dispensare in quarto solo, relicto tertio dispensando a superiore. Item qui habet irregularitatem unius homicidii voluntarii, et alterius casualis occulti, poterit ab Episcopo dispensari in irregularitate posteriori ad eum pertinente, reservata altera irregularitate pro Pontifice; quia unum impedimentum vel vinculum non mutat suam naturam propter consortium alterius, et ex natura sua potest unum sine alio auferri, ut suppono, nec de necessitate dispensationis est, quod simul utrumque dispensetur, vel quod potestas ad utrumque se extendat. Sic ergo in praesenti, non obstante juramento, poterit votum illud tolli per eum qui habet directam potestatem in vota. Et ex his probata manet secunda pars, additis quæ in prima assertione diximus. Nam si juramentum esset solum, auferri posset per illam facultatem, perinde ac si esset votum; ergo licet sit cum voto conjunctum, poterit auferri, per se tantum spectatum; sic enim procedunt rationes de equiparatione, et reliquæ.

20. *Probatur tertia pars assertionis.* — *Primus sensus.* — Difficultas ergo esse videtur in tertia parte assertionis, quæ duplice intelligi et probari potest, vel de directa dispensa-

tione utriusque vinculi, vel quia ablato uno Deo placere, id, quod est juratum, non fieri, consequenter cessat reliquum; et prior sensus est maxime intentus, secundus vero non est contemnendus. Probatur ergo primo modo, quia, ut in assertione expressimus, loquimur de potestate concessa simpliciter ad dispensandum in votis; qui autem potestatem habet, non semel tantum, sed saepius potest cum tali persona dispensare in obligatione religionis ad Deum per vota, vel juramenta æquipollentia; ergo postquam talis dispensator concessit dispensationem in voto, potest concedere in juramento; et eadem ratione poterit utrumque simul tollere, quasi duas dispensationes simul concedendo. Secundo, si a principio talis materia solum fuisset sub obligatione juramenti, posset ex vi illius potestatis dispensari; ergo quamvis votum præcesserit, et sit dispensatum, poterit juramentum dispensari; vel aliter, ponamus aliquem vovisse peregrinationem, et deinde dispensationem voti obtinuisse, et iterum postea jurasse eamdem peregrinationem, certe etiam hoc juramentum poterit relaxari per eamdem facultatem, non minus quam si votum non præcessisset, quia id est omnino impertinens. Ergo licet simul aliquando extiterint votum et juramentum ejusdem materiae, poterunt quasi per duplum actum illius potestatis auferri. Tertio, si quis in jubilæo haberet votum recitandi rosarium, et juramentum non ludendi, poterit utrumque per facultatem jubilæi dispensari, non minus quam si utrumque esset votum, juxta dicta in prima assertione; ergo, licet utrumque illorum cadat simul in eamdem materiam, poterit etiam auferri ex vi ejusdem potestatis.

21. *Proponitur secundus modus assertionis.* — Secundus præterea sensus potest probabili servari, nimurum, non solum posse cessare obligationem juramenti, ablato voto, quando juramentum directe confirmat promissionem, sed etiam quando immediate cadit in materiam voti. Quod in hunc modum declaro: nam juramentum, factum homini per simplicem assertionem de futuro, sine propria promissione, seu juramentum promissorum, in quo promissio non obligat, sed solum juramentum, potest remitti et relaxari per remissionem partis, seu creditoris, in cuius utilitatem juratum est, ut in superioribus est ostensum, quia tale juramentum semper includit conditionem. Si alter fuerit contentus, vel si ipse non remiserit; ergo etiam hoc modo relaxabitur juramentum ad Deum, quoties constiterit

Deo placere, id, quod est juratum, non fieri, sed remittere illud, vel acceptare aliud loco illius. Nam quoad hoc eadem est ratio in Deo, quia eadem conditio includitur in juramento facto Deo. Sed quoties votum et juramentum in eamdem materiam cadunt, et votum per justam dispensationem vel commutationem tollitur, eo ipso declaratur Deum esse contentum ut id non fiat, vel illi placere ut aliud loco illius fiat; ergo eo ipso desinit juramentum obligare circa illam eamdem materiam, quia de illa jam constat non esse tam gratam Deo, ut velit illam; ideo enim censetur illam jam non exigere in ordine ad votum. Dices, ex vi dispensationis voti solum intelligi illam materiam non placere Deo in ordine ad tale vineulum voti, nou vero in ordine ad aliud vineulum juramenti. Sed contra, quia causa et ratio illius remissionis non est respectiva in ordine ad hoc vel illud vineulum, sed fundatur simpliciter et absolute in conditionibus et circumstantiis materiae secundum se, hie et nunc spectatis, ut constat ex D. Thom., dict. artie. 10. Ergo, eo ipso quod cessat conditio inclusa in voto, cessat etiam conditio inclusa in juramento, et ideo per se cessat. Et hic disuersus optime etiam declarat, quam sint similia et æquiparabilia votum et juramentum in ordine ad dispensationem, et confirmat omnia quæ in prima assertione dicta sunt, et omnia magis confirmabunt solvendo argumenta, et ibi dicemus quid sentiendum sit quando facultas in particulari conceditur ad aliquod votum tollendum.

22. *Solvuntur argumenta in contrarium proposita.* — Ad primum argumentum primæ sententiae respondeo, licet juramentum in rigore sit vineulum distinctum specie, tamen in ordine ad dispensationem et commutationem æquiparari, quando juramentum tendit solum ad Dei honorem, sicut votum, et ideo non esse hanc extensionem repugnantem privilegio, sed esse interpretationem consentaneam juri et fini concessionis, et menti concedentis. Ac denique si quid habet extensionis, est consentanea regulæ de ampliandis gratis et beneficiis principis, præsertim quando in spirituale bonum cedunt, et nulli præjudicant, ut sunt hæ facultates. Ad secundum jam responsum est, non fundari nostram sententiam in illa regula, et illatione a majori ad minus generatim sumpta, sed in speciæ ratione juramenti, et æquiparatione, et connexione, ac fere eadem aestimatione quam habet cum voto.

23. Ad confirmationem ex cap. *Cui de non sacerdotali*, respondet Navar., d. q. 3, de Redit. Moni., 10, illum textum non loqui in facultatibus dispensandi, imo nec in dispensationibus, sed in mandatis, quorum fines diligenter sunt servandi, quia saepe non militat eadem ratio in minori, quae in majori. Ut in casu illius textus mandatum de providendo aliquo de majori vel pinguiori beneficio, non permittitur extendi ad minus vel tenuius; quia in hujusmodi mandato consideratur qualitas et proportio personae, cui provideri mandatur, et saepe non expedit illam inferioribus ministeriis applicari, vel minus sufficienter provideri; unde cum tale mandatum uno actu expiret, oportet illum ad amissum observari, ejusque fines diligenter servari, ut dicitur in leg. *Diligenter*, ff. de Mandat. Hæc autem ratio non habet locum in dispensationibus, ut idem Navarrus ibi fatetur, cum Decio supra allegato. Hæc vero responsio, licet satis communis sit, non placet Covar., lib. 1 Variar., cap. 20, num. 6, § *Solet tamen*, cum sequentibus; et ideo ipse respondet, ibi Pontificem loqui, quando prescribitur certa quantitas in redditibus beneficii, quae est quasi taxa quedam determinans speciem, extra quam voluntas concedentis non impletur. Sed revera in idem revolvitur, et prior responsio rationem reddit, ob quam illa determinatio valoris censetur facta cum tanta præcisione. Et fortasse illa declaratio tam stricta habet locum in materia beneficiorum, et non in aliis.

24. Ad tertium, si privilegium absolute concedatur ad relaxanda juramenta, etiam votiva, seu pia, et in honorem Dei facta, concedo extendi ad vota propter rationem supra factam; et ita concedit expresse Sanc. supra, n. 29. Idemque dicendum censeo, si generaliter conceditur facultas tollendi juramenta, quae sine præjudicio tertii auferri possunt; nam per hæc potissime intelliguntur ea, quae in Dei tantum honorem, vel de aliquo actu virtutis absolute fiunt. Eo vel maxime quod hæc juramenta ordinarie includunt promissionem, et qui dat facultatem relaxandi juramenta, dat facultatem tollendi obligationem promissionis juratae, si auferri potest sine præjudicio tertii. Respectu autem Dei nullum est præjudicium, quando dispensatio fit ex causa. Ad quartum respondet, interdum fieri in indultis majorem expressionem ad clariorum declarationem, non quia sit simpliciter necessaria.

25. Solvuntur argumenta secundæ sententiae.

—Adfundamentum secundæ sententiæ responderetur, votum juratum esse majus vinculum tantum extensive, id est, ad plura vincula pertinere, et ideo per eamdem potestatem auferri posse, quæ ad plura similia vincula tollenda sufficit. Ut omittam, posse illa duo auferri, tollendo unum directe, et alind per naturalem sequalam, ut explicatum est. Ad primam confirmationem, negatur antecedens quoad secundam partem. Nam quando juramentum additur voto, nulla gravitas quasi intensiva accrescit voto, sed tantum additur novum vinculum, ut D Thomas loco ibi citato docuit, et est res per se clara; nam saepe votum tempore antecedit, et postea juramentum illi superadditur, sine ulla mutatione in voto facta; idem autem est moraliter, licet simul fiant. Præterquam quod, licet inde voto in se cresceret, esset gravitas mere accidentalis, quæ non variaret vineulum in ordine ad dispensationem. Ad secundam confirmationem, concedo habentem votum juratum, et petentem dispensationem voti absolute, non explicato juramento, manere dispensatum in voto, si veram et legitimam causam allegavit; quia gratia non est subreptitia propter illam taciturnitatem, quia nihil occultatum fuit, quod jure difficiliorem redderet dispensationem. Nam ostendimus causam sufficientem ad dispensationem voti satis esse, licet voto juratum sit, ideoque declarare hanc circumstantiam, nec ex natura rei necessarium est, neque in jure invenitur præceptum.

26. Sed est hic notanda differentia inter facultatem postulatam ad unum voto tantum dispensandum, et inter facultatem absolute datum ad dispensanda vota, de qua haec tenus locuti sumus. Nam hæc posterior extenditur ad plures actus; et ideo facile possunt per illam tolli voto et juramentum, unumquoque directe, et quasi multiplicatis actibus dispensationis, ut declaratum est. At vero quando postulatur facultas ad unum voto tantum, tunc unica dispensatio videtur concessa, et per illum actum expirat illa facultas, juxta dicta in simili, in 3 tomo tertia partis, disp. 27, sect. 4, n. 7; et quæ tractat Navar., d. q. 3, de Redit. Moni., 9, et tract. de Jubilæo, notab. 32, n. 46. Unde fit, ut tunc facultas non extendatur ad votum et juramentum directe tollendum, quia deberent tolli illo modo per plures dispensationes, et illa potestas non extenditur ad plures actus, ut dixi; unde nec etiam plura vota poterunt per illam auferri, sed solum quod postulatum est. Voco autem plura

vota, quæ sunt circa diversas materias, nam quæ iterantur circa eamdem, tanquam idem reputantur. Hoc autem secus est in voto et juramento, etiam circa eamdem materiam; et ideo ut directe tollerentur, diversis dispensationibus indigerent. Quapropter in hoc casu particulari, quando indultum est adeo limitatum, probabile est non extendi directe ad juramentum et votum simul. Nihilominus vero juxta dicta probabile est, ablato voto per illam facultatem, cessare juramentum, non directe, sed indirecte, id est, non per modum dispensationis, sed per modum irritationis, et quia cessavit conditio in illo inclusa. Quod admittit Sanc. in juramento, quod cadit supra votum, non vero quando concomitante solum cadit supra eamdem materiam, quod est probabile in hoc puncto. Sed non minus probabile censeo contrarium, propter discursum supra factum. Et quia rem moraliter et practice spectando, parum hoc refert ad vim obligationis in ordine ad Deum, nec est minor in voto et juramento uno modo facto, quam alio, et (quod caput est) in utroque cessat aliqua conditio in juramento inclusa, et parum refert quod sit diversa, si utraque est necessaria, ut duret obligatio juramenti. Ad ultimam confirmationem jam responsum est ex dictis, quod illud indultum est optimum ad tollenda dubia. De aliis autem opinionibus sufficienter dictum est.

CAPUT XV.

UTRUM POTESTAS DISPENSANDI IN VOTIS, VEL
ILLA COMMUTANDI, EXTENDATUR AD VOTA FACTA
IN COMMODUM TERTII?

1. *Ratio dubitandi proponitur.* — Quæstio hæc communis est potestati ordinariæ et delegatae; in hac vero posteriori habet majorem rationem dubitandi, et ideo in hunc locum reservata est: doctrina vero ad utramque est cum proportione applicanda. Contingit ergo saepe ut voto, licet Deo directe fiat, nihilominus habeat materiam exercendam circa proximum, seu circa tertiam personam; et in his oritur specialis ratio dubitandi de hac potestate, propter præjudicium tertii. Quando enim voto soli Deo fit, et illius executio tantum cedit in honorem vel cultum ejus, tunc recte procedunt omnia dicta, quod remissio fiat a dispensante vice ipsius Dei; tamen quando voto cedit in proximi utilitatem, videtur requiri consensus ejus, cui præjudicium per dispensationem vel commutationem fit, et ideo

potestas Praelati non videtur per se sufficiens ad tale votum tollendum, nisi tercia persona cedat juri suo. Habetque locum maxime hæc dubitatio in votis realibus, ut de facienda eleemosyna tali loco pio, vel tali personæ indigenti, etc. Tamen etiam potest in votis personalibus hoc inveniri, ut si fiat votum serendi huic hospitali, vel ingrediendi hanc religionem, et similia.

2. *Dupliciter potest aliquis votare in commodum tertii.* — Duobus ergo modis possunt hæc vota fieri. Primo, pure et nude promittendo Deo, et non homini. Secundo, promittendo simul Deo et homini, ut quando promitto pauperi feminæ dotem competentem, et promitto simul Deo illam dare, seu implere promissionem humanam. Inter quos modos est magna differentia; nam in priori soli Deo oritur obligatio, et nullum jus acquiritur homini; in secundo vero, præter obligationem respectu Dei, acquiritur jus homini per humanam promissionem, quam supponimus ab illo esse acceptatam. Quæ distinctio sumitur ex D. Thom., d. q. 88, art. 5, et clarissima in 4, d. 38, q. 1, art. 1, questione 1, ad 5. Quod si quis inquirat quando intelligendum sit votum fieri uno vel alio modo, respondeo cum Cajetano statim citando, hoc maxime pendere ex intentione voventis, quæ ex verbis colligenda est. Unde si tantum utitur verbo vovendi, intelligitur esse tantum votum Deo vel Sanctis ad colendum illum, vel in se, vel in sua imagine. Ut si dicat, Voveo sanctæ Mariæ Lauretanæ, votum fit sanctissimæ Virgini; locus autem designatur solum ut circumstantia servanda in colenda Virgine per tale votum. Ut ergo voto conjungatur promissio humana, oportet ut directe fiat aliqua promissio homini, et quod ab illo acceptetur, alias non obligabit, ut suppono, et videri potest Covar., in cap. *Quæ vis*, part. 2, § 4, num. 14.

3. *Prima conclusio: vota emissa in commodum tertii possunt dispensari ut reliqua, si non detur promissio facta tertio.* — Hac ergo distinctione supposita, dico primo: si votum sit purum, dispensari vel commutari potest ex justa causa per eamdem potestatem, per quam dispensantur alia vota, et ita hæc dispensatio ad eosdem Praelatos jure ordinario pertinet; idemque cum proportione dicendum est de commutatione, ubi ad illam faciendam fuerit necessaria jurisdictio. Ratio est, quia per tale voto non acquiritur jus tertio; et ideo per dispensationem non fit illi præjudicium verum, id est, juri ejus contrarium, etiamsi cedat